

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2024/56

Karar Sayısı : 2024/166

Karar Tarihi : 24/9/2024

R.G.Tarih-Sayı : 19/11/2024-32727

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

- Muğla 4. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2024/56)
- İzmir 45. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2024/166)

İTİRAZLARIN KONUSU: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 13., 17., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçundan açılan ceza davalarında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 191. maddesi şöyledir:

"Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak

Madde 191- (Değişik: 18/6/2014 – 6545/68 md.)

(1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı, bu durumda şüpheliyi, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülüklere uygun davranmadığı veya yasakları ihlal ettiği takdirde kendisi bakımından ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda uyarır. (Ek cümle:28/3/2023-7445/18 md.) Erteleme kararı kolluk birimlerine de bildirilir.

(3) (Değişik:28/3/2023-7445/18 md.) Erteleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Bu süre denetimli serbestlik müdürlüğünün teklifi üzerine veya resen Cumhuriyet savcısının kararı ile altışar aylık sürelerle en fazla iki yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabilir. Cumhuriyet savcısı, erteleme süresi zarfında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için yılda en az iki defa şüphelinin ilgili kuruma sevkine karar verir.

(4) Kişinin, erteleme süresi zarfında;

a) Kendisine yüklenen yükümlülükler veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi,

b) Tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya buldurması,

c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması,

hâlinde, hakkında kamu davası açılır.

(5) Erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya buldurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, dördüncü fıkra uyarınca ihlal nedeni sayılır ve ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaz.

(6) Dördüncü fıkraya göre kamu davasının açılmasından sonra, birinci fıkroda tanımlanan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda ikinci fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemez.

(7) Şüpheli erteleme süresi zarfında dördüncü fıkroda belirtilen yükümlülükler aykırı davranmadığı ve yasakları ihlal etmediği takdirde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(8) Bu Kanunun;

a) 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti,

b) 190 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,

suçundan dolayı yapılan kovuşturma evresinde, suçun münhasıran bu madde kapsamına girdiğinin anlaşılması hâlinde, sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir.

(9) Bu maddede aksine düzenleme bulunmayan hâllerde, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin 171 inci maddesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin 231 inci maddesi hükümleri uygulanır.

(10) (Ek: 27/3/2015-6638/12 md.) Birinci fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

II. İLK İNCELEME

A. E.2024/56 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü (İçtüzük) hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımlarıyla 7/3/2024 tarihinde yapılan ilk

Esas Sayısı : 2024/56

Karar Sayısı : 2024/166

inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2024/166 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 24/9/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

3. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/166 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2024/56 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2024/56 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

4. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

5. Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçu 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre söz konusu suçu işleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır.

6. Maddenin (2) numaralı fıkrasında söz konusu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada kamu davası açılması için yeterli şüpheye ulaşılması hâlinde şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu itibarla soruşturma evresi sonunda kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma imkânının bulunmaması hâlleri dışında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilmesi zorunluluğu öngörülmüştür. Başka bir ifadeyle anılan fıkra kovuşturma yapılmasını gerektirmeyen hâller dışında kamu davasının açılmasının ertelenmesi konusunda Cumhuriyet savcısına herhangi bir takdir yetkisi tanınmamıştır.

7. Fıkranın ikinci ve üçüncü cümlelerinde ise Cumhuriyet savcısının erteleme süresi içinde kendisine yüklenen yükümlülüklere uymamanın ve yasakları ihlal etmenin ortaya çıkaracağı sonuçlar hakkında şüpheliyi uyaracağı, erteleme kararının kolluk birimlerine de bildirileceği belirtilmiştir.

8. (3) numaralı fıkranın birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinde erteleme süresi içinde şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı, bu sürenin denetimli serbestlik müdürlüğünün teklifi üzerine veya resen Cumhuriyet savcısının kararı ile altışar aylık

Esas Sayısı : 2024/56

Karar Sayısı : 2024/166

sürelerle en fazla iki yıl daha uzatılabileceği, hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişinin gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabileceği hükme bağlanmıştır. Anılan fıkranın Cumhuriyet savcısının erteleme süresi içinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için şüphelinin yılda en az iki defa ilgili kuruma sevkine karar vereceğini öngören dördüncü cümlesi ise itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

9. 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'nun 12/A maddesinde Cumhuriyet savcısı tarafından hakkında denetimli serbestlik tedbiri veya tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri verilen şüpheliyle ilgili olarak denetimli serbestlik müdürlüğünce uygulanacak yükümlülükler yer verilmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca şüpheli hakkında hükmedilecek yükümlülüklerin yanı sıra gerekli görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespit edilmesi için denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından test yapılabileceği veya bu amaçla şüphelinin ilgili kuruma sevkine sağlanabileceği belirtilmiştir.

10. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (4) numaralı fıkrasında erteleme süresi içinde kamu davasının açılmasına neden olan hâller düzenlenmiştir. Buna göre kişinin erteleme süresi içinde kendisine yüklenen yükümlülükler veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi, tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması hâlinde hakkında kamu davası açılacaktır. (5) numaralı fıkra uyarınca erteleme süresi içinde kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması ihlal nedeni sayılarak ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmayacaktır.

11. (6) numaralı fıkra da (4) numaralı fıkraya göre kamu davasının açılmasından sonra (1) numaralı fıkra tanımlanan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda (2) numaralı fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla erteleme kararının ihlalinden sonra anılan suçun tekrar işlendiğinin iddia edilmesi hâlinde bu iddiaya ilişkin ayrı bir soruşturma yapılacak ve bu soruşturmada kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilemeyecektir.

12. Erteleme süresi içinde (4) numaralı fıkra da belirtilen yükümlülükler aykırı davranmayan ve yasakları ihlal etmeyen şüpheli hakkında (7) numaralı fıkra uyarınca kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilecektir.

B. İtirazların Gerekçeleri

13. Başvuru kararlarında özetle; hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü bulunmayan bir kimsenin itiraz konusu kural uyarınca yılda en az iki defa kolluk görevlilerince sağlık kuruluşuna götürülmesinin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına ölçsüz bir sınırlama getirdiği, kuralla kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik ağır müdahalede bulunulmasına karşın bu konuda hâkim güvencesine yer verilmediği, yine kişi hakkında erteleme süresince uygulanan adli işlemin makul şüpheyeye dayanmadığı ve kişinin bu süre zarfında sürekli olarak suç isnadı altında kaldığı, bu durumun masumiyet karinesini ihlal ettiği, ayrıca kuralın, yürürlüğüne ilişkin düzenleme yapılmadığından geçmişe etkili olarak uygulanabildiği ve bu durumun suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 15., 17., 19., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

14. Anayasa'nın 17. maddesinde devletin kişilere tanınmış olan yaşam hakkını güvence altına almakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*" denilmektedir. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardandır.

15. Maddenin ikinci fıkrasında ise "*Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.*" denilmek suretiyle fiziksel ve ruhsal bütünlük hakkı açısından özel bir güvence hükmüne yer verilmiştir (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 92; *Halime Sare Aysal* [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 47).

16. Bununla birlikte kişinin sağlığı ve beden bütünlüğü üzerindeki tasarruf hakkı gerek kendisi gerekse üçüncü kişilerin müdahalesi yönünden mutlak ve sınırsız değildir. Devlet, pozitif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek bilinen ve öngörülebilir risklere karşı koruma yükümlülüğü altındadır. Nitekim söz konusu fıkrada yer alan "*Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında*" ibaresi ile kişilerin kendi bedenleri üzerinde karar verme yetkisinin sınırları belirlenmiştir.

17. İtiraz konusu kuralda hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilen şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için yılda en az iki defa ilgili kuruma sevkine karar verileceği öngörülmektedir. Anılan maddelerin kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi için kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, saç, tükürük, tırnak gibi materyallerin alınabilmesi mümkündür. Dolayısıyla kuralla kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sınırlama getirilmektedir.

18. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*" denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

19. Bu itibarla kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

20. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde; kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

21. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya

uyarıcı madde kullanmak suçundan başlatılan soruşturmada kamu davasının açılması için yeterli şüpheye ulaşılmaması hâlinde şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmekte, söz konusu maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerine göre ise asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanmakta ve belli durumlarda bu süre Cumhuriyet savcısının kararıyla altışar aylık sürelerle azami iki yıl daha uzatılabilmektedir.

22. Kural uyarınca şüphelinin erteleme süresi içinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespiti için yılda en az iki kez Cumhuriyet savcısı tarafından ilgili kuruluşa gönderilmesi gerekmektedir. Kuralda yer alan *ilgili kuruluş* kavramının anılan maddeleri kullanıp kullanmadığına dair resmî raporun düzenlenebilmesi için şüphelinin vücudundan örnek alınabilecek yeterliliğe sahip bir sağlık kuruluşu olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu ibarenin belirsiz olduğu söylenemez. Yine kuralda ilgili kuruma sevk kararı verecek merci, sevkini hangi dönem içinde uygulanacağı ile asgari sayısı ve sevkini amacı da açıkça düzenlenmiştir.

23. Diğer yandan kural uyarınca şüpheliden alınan vücut örneklerinde uyuşturucu veya uyarıcı madde tespit edildiği takdirde maddenin (4) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edilmiş sayılacağı açıktır.

24. Sevk kararına rağmen şüpheliye ulaşılamaması ve vücut örneklerinin alınamaması hâlinde bu durumun şüpheli açısından doğuracağı sonuçlar hakkında ise bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu durumun şüpheliye yüklenen yükümlülüklerle uygun davranmamakta ısrar etme olarak kabul edilip edilemeyeceği her somut olayın özelliği dikkate alınarak kuralın amacına uygun şekilde yorumlanmak suretiyle mahkeme içtihatlarıyla çözülebilecektir. Bu itibarla kapsam ve sınırlarının belirli ve sonuçlarının öngörülebilir olduğu anlaşılan kuralın kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Öte yandan kuralla uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçu ile daha etkin şekilde mücadele edilerek hem şüphelinin kendisinin hem de toplumdaki diğer kişilerin maddi ve manevi varlıklarının korunması amaçlanmaktadır. Nitekim Anayasa'nın 17. maddesinin ikinci fıkrasında da tıbbi zorunluluklarda ve kanunda yazılı hâllerde kişinin vücut bütünlüğüne dokunulabileceği belirtilmiştir. Bu itibarla kural anayasal anlamda meşru bir amaç taşımaktadır.

26. Kuralla kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına getirilen sınırlamanın kanunilik ve meşru amaç şartlarını taşıması yeterli olmayıp aynı zamanda ölçülü olması gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

27. Şüphelinin erteleme süresi zarfında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespiti için imkân tanıyan kuralın hem şüphelinin kendisinin hem de toplumdaki diğer kişilerin maddi ve manevi varlıklarının korunmasına katkıda bulunacağı açıktır. Dolayısıyla kuralın ulaşılmak istenen amacın gerçekleştirilmesi bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

28. Kural uyarınca şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespitine yönelik sevk işleminin şüpheliye önceden bildirilmeyen bir zamanda ve yılda en az iki sefer yapılabilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına yönelik ağır sayılabilecek bir müdahale olduğu söylenebilir. Bu sebeple daha hafif bir müdahale aracının bulunup bulunmadığı gereklilik ilkesi yönünden önem taşımaktadır.

29. Bu bağlamda şüphelinin önceden belirlenmiş bir denetim ve tedavi programına tabi tutulması da başvurulabilecek araçlardan biridir. Ancak belirli bir denetim programı çerçevesinde şüpheliden vücut örneklerinin alınmasının meşru amaca ulaşılması bakımından şüpheliye önceden bildirimde bulunulmaksızın yapılacak bir denetim kadar etkili sonuç doğurmayabileceği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kanun koyucunun suç ve suçlulukla mücadelede ceza siyasetinin bir parçası olarak takdir yetkisi kapsamında öngörebileceği bir sistem olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın ulaşılacak istenen amacın gerçekleştirilmesi bakımından gerekli olmadığı söylenemez.

30. Kuralın da yer aldığı maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilen şüphelinin bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurabilmesi mümkündür. Başka bir ifadeyle söz konusu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada kamu davası açılması için yeterli şüpheye ulaşıp ulaşılmadığı denetlenebilir niteliktedir. (7) numaralı fıkra uyarınca erteleme süresi zarfında öngörülen yükümlülüklerle aykırı davranmayan ve yasakları ihlal etmeyen şüpheli hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilecektir.

31. Yine kuralda Cumhuriyet savcısı tarafından ilgili kuruma yapılacak sevk işleminin amacının şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla kural uyarınca iki seferden fazla sevk işlemi konusunda Cumhuriyet savcısına tanınan takdir yetkisinin ancak hakkında erteleme kararı verilen şüphelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığı yönünde bir emarenin ortaya çıkması hâlinde kullanılabileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun amacı ve niteliği dikkate alındığında kuralın Cumhuriyet savcısına tanınan yetkinin keyfî olarak kullanılmasına imkân tanıdığı söylenemez.

32. Bu itibarla kuralla kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılacak istenen meşru amaç ile kişinin beden bütünlüğü üzerindeki tasarruf hakkından kaynaklanan menfaat arasında makul dengenin sağlandığı, dolayısıyla kuralla elde edilecek kamusal yararlar kıyaslandığında kuralın kişilere aşırı bir külfet yüklenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 17. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 17. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 15., 19., 36. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. HÜKÜM

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 24/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2024/56

Karar Sayısı : 2024/166

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI